

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.3.150](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.3.150)

УДК 33

*В. І. Неджеря,
студент магістратури, КНУ ім. Тараса Шевченка
ORCID: 0000-0003-2122-2772*

РИЗИКИ СТРАХОВОГО ШАХРАЙСТВА ТА МЕТОДИ БОРТЬБИ З НИМИ

*V. Nedzheria
Master, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv*

METHODS OF COMBATING INSURANCE FRAUD

Становище сфери страхового шахрайства підкреслює необхідність не лише подальшого удосконалення її діяльності, а й активної протидії тим вчинкам та подіям, які гальмують або навіть дискредитують цю діяльність. Окремі економісти вважають, що злочини у страховій сфері створюють загрозу економічній безпеці країни. Тому держава повинна приділяти постійну увагу не тільки програмам із розвитку цієї сфери, а й заходам щодо протидії злочинності, яка порушує страхову діяльність.

В статті розглянуто проблеми щодо реалізації комплексного підходу, котрий включає розробку колективних інструментів і методів протистояння протиправним діям в страхуванні, підтримання постійного діалогу з органами державної влади, зміцнення взаємодії з правоохоронними органами, активну інформаційно-просвітницьку роботу з населенням.

The insurance industry, being an important part of the country's financial industry, develops inseparably from both the national and global context. The international financial and, consequently, the insurance market is now experiencing the influence of divergent trends. On the one hand, the explosive growth of new technologies is leading to increased financial interconnections and accessibility of services between countries, enterprises, and individuals. On the other hand, political interference leads to the creation of new trade barriers and financial protectionism. The position of this field emphasizes the need not only for further improvement of its activity, but also for active counteraction to those acts and events that hinder or even discredit this activity. Some economists believe that crime in the insurance sector, and the damage they cause to the economic mechanism, in general, threaten the economic security of the country. Therefore, the state should pay constant attention not only to programs for the development of this field, but also to measures to counteract crime, which violates insurance activity.

The situation of insurance fraud emphasizes the need not only for further improvement of its activity, but also for active counteraction to those acts and events that hinder or even discredit this activity. Some economists believe that crimes in the insurance sector pose a threat to the country's economic security. Therefore, the state should pay constant attention not only to

programs for the development of this field, but also to measures to counteract crime, which violates insurance activities.

There are still unresolved issues regarding the implementation of a comprehensive approach, which includes the development of collective tools and methods of resisting illegal acts in insurance, maintaining a constant dialogue with public authorities, strengthening interaction with law enforcement agencies, active outreach to the public.

The article deals with the problems of implementation of a comprehensive approach, which includes the development of collective tools and methods of counteracting illegal acts in insurance, maintaining a constant dialogue with public authorities, strengthening interaction with law enforcement agencies, active outreach to the public.

Ключові слова: страхування; шахрайство; страхове шахрайство; методи боротьби.

Key words. insurance; fraud; insurance fraud; methods of struggle.

Постановка проблеми. Вітчизняна страхова галузь, будучи важливою частиною фінансової індустрії країни, розвивається невідривно як від національного, так і глобального контексту. Міжнародний фінансовий, а відповідно, і страховий ринок в даний час відчуває на собі вплив різноспрямованих тенденцій. З одного боку, вибухове зростання нових технологій веде до посилення фінансових взаємозв'язків і доступності послуг між країнами, підприємствами, фізичними особами. З іншого боку, політичне втручання призводить до створення нових торгових бар'єрів і фінансового протекціонізму. Становище цієї сфери підкреслює необхідність не тільки подальшого удосконалення її діяльності, а й активної протидії тим вчинкам та подіям, які гальмують або навіть дискредитують цю діяльність. Окремі економісти вважають, що злочини у страховій сфері, та шкода, яку вони заподіюють господарському механізму, в цілому створюють загрозу економічній безпеці країни. Тому держава повинна приділяти постійну увагу не тільки програмам із розвитку цієї сфери, а й заходам щодо протидії злочинності, яка порушує страхову діяльність.

Невирішеними ще є проблеми щодо реалізації комплексного підходу, котрий включає розробку колективних інструментів і методів протистояння протиправним діям в страхуванні, підтримання постійного діалогу з органами державної влади, зміцнення взаємодії з правоохоронними органами, активну інформаційно-просвітницьку роботу з населенням.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченням окремих аспектів страхового шахрайства займалися такі вчені: Базилевич В.Д., Барановський О.І., Владимиренко С.В., Джегерук О.В., Жилкіна М.С., Козоріз Г.Г., Маргасова В.Г., Марценюк Л. В., Нечипорук Л.В., Пікус Р.В., Пластун В.Л., Приказюк Н.В., Стрельцов Е.Л., Шервадзе Л. та інші.

Постановка завдання. Головною метою цієї роботи є дослідження методів боротьби зі страховим шахрайством.

Виклад основного матеріалу.

Актуальність проблеми страхового шахрайства полягає в тому, що протизаконні дії у цій сфері займають досить високу частку в оцінці всіх страхових виплат зі страхових випадків, якщо говорити про загальну ситуацію у світі, так за оцінками іноземних експертів, у країнах Західної Європи і США 15% страхових виплат дістається шахраям, але якщо говорити за Україну аналогічна статистика не відома. Цими цифрами не володіє навіть Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), яка, зокрема, наглядає за вітчизняними страховими компаніями. Оскільки відповідальність за шахрайство (стаття 190 Кримінального кодексу України, ККУ) не стосується страхового шахрайства, то провадження за такими справами не належить до компетенції цього поважного органу. Він не веде статистики щодо кількості таких скоєних кримінальних злочинів, немає кваліфікації злочинів з шахрайства, вчинених на страховому ринку, через це іноді дуже важко розібратися, де невезіння, недбальство або нещасний випадок, а де шахрайство. Тобто можна вважати, що в Україні не просто є ймовірність високої частки страхового шахрайства, ніхто навіть не веде належного контролю за маніпуляціями, фальсифікаціями і шахрайствами у сфері страхування, це проблема, яка потребує негайного вирішення.

Існує безліч видів страхового шахрайства, які мають місце у всіх сферах страхування. Страхові шахрайства варіюються від злегка перебільшеної претензії до навмисно скоєних ДТП, чи навмисно завданих збитків майну. Шахрайські дії в сфері страхування також впливають на життя невинних людей, як випадково або ж як безпосередньо навмисно завдані травми чи матеріальну шкоду.

Серед найбільш популярних мотивів здійснення страхового шахрайства найчастіше зустрічаються наступні: [2]

- бажання скористатися випадком для здобуття максимуму компенсації;
- бажання повернути гроші, витрачені на страхові внески;

- користь, коли здобуття відшкодування є єдиним джерелом заробітку;
- додаткове джерело прибутку для самих страховиків;
- інші причини матеріального, або морального характеру.

Якщо проаналізувати за допомогою яких шахрайських дій переважно здійснюються фальсифікації в різних сферах економіки, то в сфері страхування вантажів, як правило, з метою незаконного отримання відшкодування, суб'єкти економіки вдаються до фальсифікації документів про втрату товарів, готової продукції, запасів, їх псування і т.п. Шахрайські дії у відношенні застрахованого майна підприємств і громадян здійснюються шляхом інсценування крадіжки, пограбування, підпали. Типовим прикладом таких дій може служити підпал, як спосіб покращити свої фінансові справи. (За даними зарубіжних джерел, близько 15% [3] всіх випадків виникнення шкоди в результаті пожежі становлять саме умисні підпали.) При чому подібні злочини скоюються як з метою привласнення застрахованого майна і отримання страхового відшкодування, так і для "оздоровлення" підприємств, яким загрожує банкрутство. При особистому страхуванні, тобто страхування життя і здоров'я громадян, шахрайські дії, з метою отримання страхового забезпечення, здійснюються переважно шляхом фальсифікації настання страхового випадку внаслідок змови з працівниками медичних установ і підробки документів, що свідчать про заподіяння каліцтв.

В основі існування шахрайства лежить асиметрія інформації. За законом всі сторони страхового договору в будь-який час зобов'язані діяти з максимальною сумлінністю один до одного, що зобов'язує сторони взаємно розкривати всю відому їм інформацію. Доступ до відповідної інформації зазвичай зводиться до однієї зі сторін угоди. Учасник, що володіє певною інформацією, має перевагу, що часто слугує стимулом для здійснення шахрайства. Асиметрична інформація залишає гравців без будь-яких інших варіантів, крім як довіряти один одному на час угоди. Багато можливостей, які природним чином виникають в одного або декількох зацікавлених сторін через відсутність повної інформації, обумовлюють чіткі економічні стимули для здійснення шахрайства.

Шахрайство є результатом одночасної дії мотивації (як потенційний додатковий дохід для злочинців), можливостей (відсутність або обмеженість контролю). Найбільш поширеною мотивацією для шахрайства є економічна. Пояснення, засновані на жадібності, або (передбачувані) фінансові труднощі в майбутньому супроводжують практично кожну розповідь про шахрайство. Іншим мотиваційним моральним чинником є, наприклад, радість: спіймані на місці шахрайства отримують задоволення від власної майстерності, що підвищує їх престиж, викликає гордість і бажання помсти.

Страхове шахрайство розглядається багатьма як дії з низьким рівнем ризику, високоприбуткова гра для злочинців, що набагато безпечніше, ніж скоєння збройного пограбування, торгівля або збут наркотиків. Серед елементів, які грають на користь злочинців, що діють на вітчизняному страховому ринку, можна назвати:

- 1) відсутність спеціального законодавства про страхове шахрайство;
- 2) м'які вироки в порівнянні з іншими кримінальними злочинами;
- 3) відсутність рішучості боротьби з шахрайством з боку страховиків, суддів і органів прокуратури.

Така проблема є актуальною і для інших країн. Експерти спостерігають поширення організованої злочинності у страхуванні по всій Європі, особливо в автомобільному страхуванні. Злочинці, не вагаючись, використовують можливості відкритих кордонів, неоднаковість національних законодавчих систем, а також відсутність співпраці між страховими ринками різних країн.

Систематизація результатів досліджень, присвячених проблемі страхового шахрайства, дає змогу узагальнити і запропонувати найбільш типові класифікації страхового шахрайства:

- за місцем виникнення: внутрішнє та зовнішнє; за часом виникнення: під час андеррайтингу та під час пред'явлення претензій;
- за характером: «м'яке» та «жорстке»; за кількістю осіб-шахраїв: одноосібне та колективне;
- за географією: національне і транснаціональне. Внутрішнє шахрайство здійснюється представниками страхової компанії, агентами, брокерами, менеджерами та іншими співробітниками страховика. Зовнішнє шахрайство скоюється застрахованими і страхувальниками, іноді у змові з агентами або брокерами, або третьою стороною сервіс-провайдерів.

Шахрайство під час андеррайтингу включає в себе шахрайські дії щодо поновлення договору страхування, зниження премій або приховування інформації для отримання покриття, навмисного приховування існуючих договорів страхування на те саме майно та ризик відповідальності, андеррайтингу покриття для фіктивних ризиків. Термін «м'яке», як правило, широко пов'язаний з небажаною протиправною поведінкою зазвичай чесної людини. Термін «жорстке» пов'язаний з навмисно спланованим і ретельно виконаним шахрайством. Деякі шахраї працюють поодиночі, інші є частиною організованої шахрайської групи, саме тому і розрізняють одноосібне і колективне шахрайство.

Поширеність страхового шахрайства також варіюється географічно. Страхове шахрайство часто набуває масштабів трансграничної злочинності, чому, на жаль, об'єктивно сприяє і сама технологія страхової справи. Під впливом глобалізації, дерегулювання і технологічного розвитку страхові злочинці отримали більше свободи внаслідок розширення географічних кордонів.

Особливістю природи шахрайства є той факт, що воно налаштовано як секретна операція і, як така, самостійно не виявляється, тобто воно має бути розкрито. Досить складно кількісно з точністю оцінити фактичні масштаби і вартість страхового шахрайства. Крім того, щоб довести шахрайство юридично, потрібно докласти багато зусиль. З розвитком економіки і нових можливостей (наприклад, Інтернет-технологій) шахрайство теж розвивається, тому можна стверджувати, що шахрайство - це не статичне, а динамічне явище. Моральна сторона питання страхового шахрайством така, що саме по собі його прояви є неприємним фактом для страховиків і страхувальників, боротьба з ним тим паче, а виявлення страхового злочину в окремій компанії тільки посилює негативне ставлення до страхування загалом.

Сьогодні на українському страховому ринку склалася досить цікава ситуація, коли нарощування продажів і обсягів страхових премій важливіше за боротьбу зі страховими шахраями. Одна із причин небажання боротися з шахраями - висока рентабельність страхового бізнесу в Україні. Іншими словами, сьогодні можна досягти високої віддачі навіть якщо поділитися з шахраями. Такий менеджмент страхування призведе до зростання шахрайства. Але як тільки ринок стане насиченим, ефективна система безпеки страхування стане конкурентною перевагою страхових компаній.

Шахрайство - це злочин, який здавна відомий у всьому світі та в історії будь-якого суспільства є невід'ємним супутником торговельних відносин, ринку в цілому [1].

А відтак в Україні його найбільш широке поширення пов'язане з періодом становлення централізованої держави, розвитком економічних і торговельних зв'язків, зміцненням внутрішніх і міжнародних ринків.

Нині існує два підходи до визначення поняття «шахрайство». Перший підхід з правової точки зазначений у Кримінальному Кодексі України, шахрайство - це заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману або зловживання довірою і розглядається як злочин проти власності. Другий підхід формує поняття страхового шахрайства з дослідницької точки зору - шахрайство - це обман, навмисне введення в оману або приховування факту, що має істотне значення, з метою доведення іншої людини до того, щоб укласти або отримати від укладення договору; одержання фінансової переваги особою, яка навмисно обдурює іншу особу шляхом подання неправдивих відомостей про себе. В цілому принципових розбіжностей в визначенні «шахрайства» немає.

Найбільш дискусійними питаннями залишаються визначення страхового шахрайства, засоби боротьби із страховим шахрайством і, особливо, їх попередження.

Тому постає необхідність у систематизації джерел страхового шахрайства поряд із аналізом закордонного досвіду розв'язання подібних проблем (табл. 1).

Таблиця 1.
Розкриття терміну «Страхове шахрайство» в літературних джерелах

№ з/п	Джерело	Визначення
1	В. Л. Пластун	Страхове шахрайство - це протиправна поведінка суб'єктів договору страхування, внаслідок чого суб'єкти договору страхування отримують можливість незаконно і безоплатно обертати капітал на свою користь.
2	О. І. Барановський	Страхове шахрайство - це здобуття страхувальником страхового відшкодування шляхом обману або зловживання довірою, або внесення меншої ніж необхідно, при нормальній оцінці ризиків, страхової премії, а також приховування важливої інформації при висновку або в період дії договору страхування.
3	М. С. Жилкина	Страховое мошенничество - это умышленное преступление, направленное на обман страховой компании и совершенное страхователем с целью необоснованного обогащения за счет страховщика путем искажения информации об объекте страхования, совершения действий, направленных на наступление страхового случая или увеличение суммы страхового возмещения.
4	А.И. Лукашова, Н.Ф. Кузнецовой	Страховое мошенничество - это действия, с целью получения компенсации по договору страхования вызывая происшествие, которое явится основанием для выплаты такой компенсации.
5	Корсунский Д.М	Страховое мошенничество - это поведение субъектов договора страхования, направленное на получение страхового возмещения или отказ от его выплат без должных на то оснований, вытекающих из закона или правил страхования, а также внесение меньшей, чем необходимо при нормальном анализе риска, страховой премии или сокрытие важной информации при заключении договора страхования, в результате чего появляется незаконная прибыль.

Джерело: складено автором на основі [2, 7, 13, 14]

Здійснивши дослідження поняття «страхового шахрайства», можна дійти до висновку, що існує два підходи до цього поняття. Перший підхід обґрунтовується з правового боку, страхове шахрайство - це поведінка суб'єктів договору страхування, спрямована на отримання страхувальником страхового відшкодування шляхом обману або зловживання довірою, або внесення меншою, ніж необхідно при нормальному аналізі ризику, страхової премії (страхового внеску), а також приховування важливої інформації при укладанні або в період дії договору страхування, а також відмова страховика від виплати страхового відшкодування без належних, що випливають із закону та правил страхування підстав або гарантій, у результаті чого суб'єкти договору страхування отримують можливість незаконно і безоплатно звертати його на свою користь.

Другий підхід економічний його визначає Барановський О.І. Страхове шахрайство - це здобуття страхувальником страхового відшкодування шляхом обману або зловживання довірою, або внесення меншої ніж необхідно, при нормальній оцінці ризиків, страхової премії, а також приховування важливої інформації при висновку або в період дії договору страхування [2].

Визначено, що ці два підходи принципів розбіжностей не мають.

Шахрайство (у фінансово-грошових відносинах) є найбільш динамічним видом тіньової діяльності, оскільки темпи його поширення і охоплення ним різноманітних сфер життєдіяльності значно випереджають темпи формування законодавчої бази, що повинна регулювати і контролювати, а також і стимулювати його розвиток [7, с. 133].

Страхове шахрайство відбувається в області, пов'язаній з укладенням, дією та виконанням договорів про обов'язкове або добровільне страхування.

Його особливість, порівняно з шахрайством в інших сферах суспільного життя, заснована на тому, що винний шляхом обману або зловживання довірою:

- порушує відносини по захисту майнових інтересів фізичних і юридичних осіб при настанні певних наслідків (страхового випадку) за рахунок грошових фондів, що формуються сплачених ними страхових внесків (страхових премій);
- витягує з цього незаконну матеріальну вигоду, одночасно завдаючи майновий збиток законним власникам або власникам.

Предметом страхового шахрайства в основному виступає майно у вигляді грошових коштів (страхових виплат, страхових внесків, страхових премій).

Об'єкт страхового шахрайства - це суспільні відносини, пов'язані з укладанням договорів страхування і виконанням зобов'язань за ними (виплатою страхового відшкодування або забезпечення). Суб'єкт страхового шахрайства, як і суб'єкт будь-якого іншого шахрайства, - це завжди фізична особа.

У якості причин латентності страхових шахрайств фактично виявляються дві групи факторів - це, з одного боку, небажання страховиків доводити справу до кримінального переслідування або його фінансово-економічна неефективність (нерентабельність).

І з іншого боку, невиявлення подібних фактів взагалі, тобто випадки, коли шахраєві вдалося отримати від страховика незаконну виплату і уникнути покарання. Повторюваність шахрайств теж досить велика, особливо в Україні. Якщо за кордоном обмін даними про недобросовісних страхувальників (а також агентів, експертів, лікарів, ремонтних та сервісних служб) між страховими організаціями налагоджений досить добре, і все одно це не позбавляє від рецидивів, то в нашій країні контроль ще слабший. У цілому одиничний випадок обману страхової компанії частіше підпадає під дію цивільно- правових відносин [6].

Рівень шахрайства в страховій галузі України істотно перевищує аналогічний рівень в розвинених економіках і лягає непосильним навантаженням на споживачів, обмежуючи доступність послуг і потенціал розвитку.

Страхове шахрайство є одним з факторів, що має серйозний деструктивний вплив на розвиток страхової галузі. На українському страховому ринку страхове шахрайство сформувалося в серйозну проблему в міру розвитку масових видів страхування (автострахування, страхування майна, медичного страхування і страхування життя) і стало масштабним явищем. Недосконалість чинного законодавства, що не дозволяє в багатьох випадках довести шахрайство і правозастосовча практика, що допускає зловживання правом, привели страховий ринок до зростання шахрайських дій відносно страхових організацій, причому, у великій кількості випадків, особами, які не мають ніякого відношення до застрахованого майна.

Розглянемо рівень страхового шахрайства, що представлений на рис. 1.

Рис. 1. Рівень страхового шахрайства
Джерело: складено автором на основі [15]

За даними рисунку можна дійти висновку, що близько 41% всіх випадків шахрайства зосереджено в автострахуванні, на другому місці - добровільне медичне страхування (25%), на третьому місці - страхування відповідальності перед третіми особами (16%), на четвертому - страхування виїжджаючих за кордон (14%), далі - страхування майна (12%) та страхування від нещасного випадку (10%) [15].

Проблема страхового шахрайства характерна не лише для України, проте його рівень в нашій країні істотно вище, ніж, наприклад, в європейських країнах і США.

Орієнтовна типологія існуючих на поточний момент на страховому ринку шахрайських схем виглядає наступним чином:

- імітація досудового порядку врегулювання збитку, введення страхувальника в оману щодо розміру страхової виплати, фальсифікація документів і т.п.;
- поширення підроблених страхових полісів, створення фіктивних веб-сайтів і т.д.;
- шахрайство щодо об'єкта страхування: страхування неіснуючого об'єкта; пред'явлення страховику шкоди (пошкоджень), заподіяної до укладення договору страхування; приховування інформації про підвищений ризик;
- шахрайство щодо обставин страхового випадку: фіктивна крадіжка, навмисне пошкодження, приховування обставин, що впливають на кваліфікацію події, що сталася (алкогольне сп'яніння, відсутність водія в страховому полісі і т.д.);
- шахрайство шляхом навмисного завищення вартості заподіяної шкоди або подвійного страхування майна;
- пред'явлення для відшкодування збитку, викликаного ушкодженнями застрахованого майна, що відбулися не внаслідок страхового ризику [13].

При цьому частка порушень в частині завищення страхувальниками вартості заподіяного збитку настільки висока, що страховики несуть мільярдні збитки. Правоохоронні органи отримують велику кількість заяв у зв'язку з подібними випадками. На поточний момент практика складається таким чином, що завищення страхувальниками розміру завданого майну збитку на 10 - 25 тисяч гривень правоохоронними органами не розслідується, що призводить до стійкого зростання дрібних побутових злочинів.

З метою зміни ситуації є важливим відпрацювати питання щодо зміни підходів до збору матеріалів, що мають доказову силу, і до розслідування дрібних злочинів в сфері страхування спеціальними підрозділами страхових організацій, які матимуть права детективів. Таким чином, в Україні може бути створено інститут страхових детективів.

Існує необхідність введення стандартів в частині протидії шахрайству при здійсненні процедур укладання договорів страхування і врегулювання збитків. При створенні в страхових організаціях спеціальних підрозділів, що займаються страховими розслідуваннями (служба розслідування страхових подій), необхідне введення спеціальних стандартів щодо виявлення ознак страхового шахрайства, а також стандартів з поведінки страхового розслідування в розрізі за видами страхування.

Ще однією проблемою є низький пріоритет страхових розслідувань в МВС України. Підвищення ефективності роботи з МВС України - підвищення інтенсивності інформаційного обміну, забезпечення високої якості переданих матеріалів, побудова системного підходу до збору й аналізу статистики правопорушень - могло б істотно змінити ситуацію.

Страховики не мають єдиного підходу в частині класифікації та оцінки збитку від шахрайства. Бази обліку операцій по боротьбі з шахрайством в більшості страхових організацій відсутні або містять недостатню інформацію. Ці питання, очевидно, потребують вирішення.

Системна боротьба зі страховим шахрайством передбачає реалізацію комплексного підходу, що включає розробку колективних інструментів і методів протистояння протиправним діям в страхуванні, підтримання постійного діалогу з органами державної влади, зміцнення взаємодії з правоохоронними органами, активну інформаційно-просвітницьку роботу з населенням.

Основна мета боротьби зі страховим шахрайством на поточний момент - зниження його рівня до рівня європейських ринків.

Створення єдиної методологічної та інформаційної платформи для забезпечення взаємодії страховиків, органів державної влади та органів місцевого самоврядування; підвищення швидкості та ефективності обміну інформацією в рамках протидії страховому шахрайству - це ті дії, які необхідно здійснити для забезпечення результативного протидії існуванню недобросовісних практик на страховому ринку.

В рамках основних напрямків протидії шахрайству необхідні: виявлення, розслідування, запобігання порушенням, розробка критеріїв оцінки рівня шахрайства в страхуванні.

Для забезпечення комплексного підходу в боротьбі зі страховим шахрайством необхідною є розробка методології з протидії страховому шахрайству і рекомендацій для типових методик розслідування; впровадження кращих практик; створення служби страхових детективів; протидія систематичного зловживання правом; розробка консолідованої позиції страхового співтовариства в резолютивній частині судової протидії систематичного зловживання правом і страховому шахрайству; забезпечення методологічної взаємодії з вищими судовими інстанціями в рамках вдосконалення судової практики; регулярні інформаційні та роз'яснювальні кампанії для населення, в тому числі постійне інформування громадян про конкретні винесені рішення щодо випадків шахрайства.

Ключова роль у побудові даної роботи має покладатися на саморегульовану організацію в сфері страхування. Розробка методичних рекомендацій щодо протидії страхового шахрайства для всієї страхової галузі, оцінка та впровадження передових методів і найкращих міжнародних практик протидії страховому шахрайству, розробка пропозицій по внесенню змін до чинного законодавства з питань попередження страхового шахрайства може ефективно здійснюватися комітетами і робочими групами.

Важливим є посилення взаємодії з Нацбанком України, правоохоронними органами, іншими органами виконавчої влади та громадськими організаціями з метою розвитку системного підходу дестимулювання недобросовісних практик, міжнародна взаємодія, в тому числі для транскордонного застосування заходів по протидії страховому шахрайству.

Особливу увагу необхідно приділити впровадженню інформаційних технологій автоматизованого збору, аналізу та зберігання інформації, використання яких дозволить підвищити ефективність виявлення несумлінної поведінки на страховому ринку. Розробка спеціальних аналітичних програм дозволить виявляти ознаки страхового шахрайства в автоматичному режимі, зі зняттям обмежень щодо обробки персональних даних при моніторингу інформації.

Необхідно забезпечити ефективну взаємодію із засобами масової інформації, в тому числі регіональними, спрямоване на підвищення рейтингу довіри громадянського суспільства до страхової галузі, а також роботу з регіональними споживчими майданчиками (ініціювання обговорень з питань засудження шахраїв) і рейтинговими регіональними порталами, публікацію кейсів (про розслідування і покарання шахраїв в регіонах).

Суттєвою є робота з розвитку та впровадження статистичної звітності страхових організацій за зверненнями в правоохоронні органи і суди, що дозволяє враховувати активність шахраїв і планувати заходи, спрямовані на боротьбу з недобросовісною поведінкою на страховому ринку.

Висновки і пропозиції.

Отже, для ефективної боротьби зі страховою злочинністю потрібні добра воля, бажання страхових компаній обмінюватися інформацією і формування масивів даних про об'єкти і суб'єктів підвищеного ризику.

Побудова системного захисту від реалізації на страховому ринку недобросовісних практик неможлива без організації протидії страховому шахрайству на рівні областей України.

Важливим аспектом такої роботи є створення в кожній області України регіональних робочих груп страховиків з протидії страховому шахрайству, основними завданнями яких повинні бути: організація роботи по взаємодії з правоохоронними органами, організація обміну кращими практиками щодо протидії шахрайству між страховиками регіону, аналіз роботи експертних організацій, включаючи станції технічного ремонту, а також інших організацій та утворень, з метою виявлення загальних порушень, котрі сприяють вчиненню страхового шахрайства.

Крім цього, страхові організації повинні мати всі необхідні права для проведення розслідувань злочинів в сфері страхування, має запрацювати інститут страхових детективів.

У структурі страхових організацій повинні бути створені спеціальні підрозділи, що займаються виявленням ознак страхового шахрайства і розслідуванням страхових випадків.

Список літератури.

1. Базилевич В.Д. Страхові послуги. Підручник. - у 2 част. / За ред. В.Д. Базилевича. - К.: Лотос, 2014.
2. Барановський О. І. «Відмивання грошей»: сутність та шляхи запобігання / О.І. Барановський. - Харків: Форт, 2013. - 472 с.
3. Владимиренко С.В. Об'єкт шахрайства в системі страхування / С.В. Владимиренко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право», Випуск 30, - 2015.
4. Владимиренко С.В. Система злочинів у сфері страхування // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». Збірник наукових праць. Випуск 6-1. Том 3. 2014.
5. Дзегерук О. В. Напрями удосконалення функціонування ринку страхових послуг в Україні: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції [Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України] (м. Вінниця, 15 червня 2016 р.). - Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2016.
6. Жабинець О. Й. Наукове обґрунтування та сутність поняття «фінансово-економічна безпека страхового ринку» / О. Й. Жабинець // Легалізація економіки та протидія корупції в системі економічної безпеки держави : тези доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 31 травня 2013 р.). - Львів : ЛьвДУВ, 2014.
7. Жилкина М.С. Страхование мошенничества: Правовая оценка, практика выявления и методы пресечения / М. С. Жилкина. - М.: Волтерс Клувер, 2015. - 192 с.
8. Козоріз Г.Г. Шахрайство у страхуванні та шляхи його усунення // Фінанси України. - 2014. - № 7.
9. Маргасова В. Г Актуальні проблеми розвитку страхового ринку України / В. Г Маргасова, М. В. Дубина, М. В. Тунік // Проблеми і перспективи економіки та управління. - 2015. - № 2(2). - 219-228.
10. Марценюк Л. В. Страховий ринок України / Л. В. Марценюк, О. В. Чорновіл // Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту. - 2016. - № 2(62). - С. 36-46
11. Нечипорук Л.В. Місце страхування в системі економічної безпеки / Л.В. Нечипорук // Право і безпека. - 2013.
12. Пікус Р.В. Страхування: опорний конспект (укр. та рос. мовами) / Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк, А.С. Шолойко, Т.П. Моташко та ін.]; за наук. ред. проф. Р.В. Пікус. - К.: Логос, 2015. - 275 с.
13. Пластун В. Л. Проблеми страхового шахрайства та практика його уникнення / В. Л. Пластун // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. Вип. 254 : в 6 т. - Дніпропетровськ : ДНУ, 2014.
14. Приказюк Н.В. Розвиток світового страхового ринку в посткризовий період / Н.В. Приказюк // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка». - 2013.
15. Статистика ринку страхування України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://forinsurer.com/stat>
16. Стрельцов Е.Л. Экономическая преступность в Украине. Предисловие профессора Мартина Финке. Курс лекций. Одесса, АО «Бахва», 2015. - 572 с.
17. Шервадзе Л. Шахрайство та протидія йому у сфері страхування життя. Методи протидії шахрайству на ринку страхових послуг. Українській семінар-практикум. Київ, Українська фінансова, 2015.

References.

1. Bazylevych V.D. (2014), *Strakhovi posluhy*. [Insurance services], Lotos, Kyiv, Ukraine.
2. Baranovskiy O. I. (2013), “Vidmyvannia hroshej”: sutnist' ta shliakhy zapobihannia [Money Laundering: The Essence and Ways of Prevention], Fort, Kharkiv, Ukraine.
3. Vladymyrenko S.V. (2015), “The object of fraud in the insurance system” *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya “Pravo”*, vol. 30. pp. 92–102.
4. Vladymyrenko S.V. (2014), “The system of crimes in the field of insurance” *Naukovyj visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Seriya «Yurydychni nauky»*. vol. 6-1. pp. 140–142.
5. Dzheheruk O. V. (2016), “Directions for improving the functioning of the insurance market in Ukraine”, *materialy V vseukrains'koi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii* [The current state and prospects of development of the financial system of Ukraine], Kyiv national university of trade and economics, Vinnytsia, Ukraine. pp. 81–89.
6. Zhabynets' O. J. (2014), “Scientific substantiation and essence of the concept financial and economic security of the insurance market”, *tezy dopovidej uchasnykiv mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Legalization of the economy and combating corruption in the state's economic security system] L'vDUV, L'viv, Ukraine pp 115–118.
7. Zhylykyna M.S. (2015), *Strahovoe moshennichestvo: Pravovaja ocenka, praktika vyjavlenija i metody presechenija* [Insurance Fraud: Legal Assessment, Identification Practices and Prevention Methods], Volters Kluver, Moscow, Russia.
8. Kozoriz H.H. (2014), “Fraud in insurance and ways to eliminate it” *Finansy Ukrainy* vol. 7, Kyiv, Ukraine. pp. 131–138.
9. Marhasova V. H (2015), “Actual problems of development of the Ukrainian insurance market” *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia* vol. 2(2), Kyiv, Ukraine pp. 219–228.

10. Martseniuk L. V. (2016), "Insurance market of Ukraine" *Visnyk Dnipropetrovs'koho natsional'noho universytetu zaliznychnoho transportu*. vol. 2(62), Dnipropetrovsk national university of railway transport, Dnipro, Ukraine pp. 36–46.
11. Nechyporuk L.V. (2013), "Place of insurance in the economic security system" *Pravo i bezpeka*. vol 1, Kyiv, Ukraine. pp. 113–116.
12. Pikus R.V. (2015), *Strakhuvannia: opornyj konspekt* [Insurance: reference note] Lohos Kyiv, Ukraine.
13. Plastun V. L. (2014), "Problems of insurance fraud and the practice of its avoidance", *zbirnyk naukovykh prats'* [Economics: problems of theory and practice], vol. 254, DNU, Dnipro, Ukraine pp. 477–488.
14. Prykaziuk N.V. (2013), "Development of the world insurance market in the post-crisis period" *Visnyk KNU. Seriya «Ekonomika»*, Kyiv, Ukraine. pp. 22–25.
15. Strel'tsov E.L. (2015), *Ekonomycheskaia prestupnost' v Ukrayne. Predyslovyie professora Martyna Fynke*. [Economic crime in Ukraine. Foreword by Professor Martin Finke], Bakhva, Odessa, Ukraine.
16. Shervadze L. (2015), *Shakhrajstvo ta protydia jomu u sferi strakhuvannia zhyttia. Metody protydii shakhrajstvu na rynku strakhovykh posluh*. [Fraud and counteraction in the field of life insurance. Methods of counteracting fraud in the insurance market], Ukrain'ska finansova, Kyiv, Ukraine.
17. The official site of Forinsurer (2020), "Statistics of the insurance market of Ukraine" available at: <https://forinsurer.com/stat> (Accessed 14 February 2020).

Стаття надійшла до редакції 02.03.2020 р.